

לקראת שבת

עיונים וכיאורים בפרשת השבוע

מתורת

הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שנה ד / גליון קמג

ערש"ק פרשת ואתחנן ה'תשס"ז

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת פרשת ואתחנן, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון קמג), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ובאיזהו מקומן אף עברו עריכה קלה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

יוצא לאור על ידי
מכון אור החסידות

אה"ק:

ת.ד. 2033 כפר חב"ד 72915

טלפון: 03-9604-832 פקס: 03-9607-370

ארה"ב:

353 Kingston Ave., Brooklyn, NY 11213

(718) 732-9017

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

ביאור נפלא בחילוק הלשון בין פרשיות קריאת שמע לענין מצות התפילין, בדפרשה ראשונה (בפרשתנו) מחלק בין התפילין ש"י לש"ר; החילוק באופן פעולת התפילין לענין "ויראו ממך", בזמן יצי"מ ובזמן הכניסה לארץ.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק ט עמ' 49 ואילך)

יינה של תורה

ביאור דברי הגמ', דמט"ו באב ואילך "דמוסיף (לילות על הימים לעסוק בתורה) יוסיף (חיים על חייו), ודלא מוסיף יאסף. . תקברי' אימי"; ביאור מה שנאמר שזכר זה וההפכו ללומד תורה בלילה; שייכות הענין לתוכן היו"ט דט"ו באב.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק לד עמ' 41 ואילך)

חידושי סוגיות

בגדר קשר שאינו בר קיימא בשבת – יקשה בסדר המשנה סוף שבת, דלכאורה אינו מתאים לדרך זו ואצ"ל זו, והיתר קשירה הוא חידוש יותר ממדידה שאין לה יסוד מה"ת / יבאר הא דאין קשירה זו חצי שיעור, ע"פ מה שביארו האחרונים לענין הוצאה דבעקירה או הנחה לבד הוא חצי באיכות ולא רק בכמות / יקשה אמאי הקילו בקשירה זו יותר מעקירה והנחה שלא התיירום במקום מצוה, ויסיק דהתם הוי מיהא מקצת ממלאכה דאורייתא, משא"כ בקשירה / עפ"ז יסיק דהיתר מדידה הוי רבותא טפי כיון דאיכא בה איסור מחמת עצמה, משא"כ קשירה שאסורה רק מחמת דמיון לקשירה דאורייתא.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק יד עמ' 12 ואילך)

הוספה – דרכי החסידות

אגרת קודש מכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש נ"ע – בדבר כללי העבודה ע"פ חסידות.

(אגרות קודש חלק יא עמ' סג)

מקרא אני דורש

תפילין ש"י וש"ר – מציאות אחת או לאו

ביאור נפלא בחילוק הלשון בין פרשיות קריאת שמע לענין מצות התפילין, דברשה ראשונה מחלק בין תפילין ש"י לש"ר; החילוק באופן פעולת התפילין לענין "ויראו ממך", בזמן יצי"מ ובזמן הכניסה לארץ

א. בפרשתנו נכתבה הפרשה הראשונה דקריאת שמע, שהיא הפרשה השלישית שבתורה המדברת בענין תפילין. שתי פרשיות היו בסוף פרשת בא – פרשת "קדש" ופרשת "והי' כי יביאך", בפרשתנו היא הפרשה השלישית, ובפ' עקב היא הפרשה הרביעית – פרשת "והי' אם שמרע".

והנה, בכל ד' הפרשיות נזכר הציווי הן על תפילין של יד והן על תפילין של ראש; אמנם כד דייקת שפיר, יש הבדל בין ב' הפרשיות שנאמרו ביציאת מצרים – בס"פ בא, לבין ב' הפרשיות שנאמרו בשנת הארבעים – בפרשתנו ובפ' עקב, לענין היחס שבין של יד לשל ראש:

בס"פ בא נאמר: "והי' לאות על ידכה ולטוטפות בין עיניך" – אותו "והי'" קאי גם על "לאות על ידכה" וגם על "לטוטפות בין עיניך". והיינו, שה"אות על ידכה" וה"לטוטפות בין עיניך" הם הוי' ומציאות אחת [ועד"ז לפני כן: "והי' לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך"];

אולם בפרשתנו מפריד הכתוב בין השל יד לשל ראש, ואומר זה בב' חלוקות: א) "וקשרתם לאות על ירך". (ב) "והיו לטוטפות בין עיניך". תיבת "והיו" מחלקת בין ה"לאות על ירך" לבין ה"לטוטפות בין עיניך", והיינו שהם שתי מציאויות [ועד"ז בפ' עקב: "וקשרתם אותם לאות על ידכם – והיו לטוטפות בין עיניכם"].

לקראת שבת

ומודגש הבדל זה בלשון רש"י בפירושו על התורה:

בס"פ בא מפרש רש"י על "לטוטפות בין עיניך" – "תפילין, ועל שם שהם ארבעה בתים קרויין טוטפות" וכו', נאינו מדגיש "תפילין שבראש", אלא אומר "תפילין" סתם, באופן כללי; ואילו בפרשתנו הוא מדגיש את ההבדל שבין ב' העינים, וז"ל: "וקשרתם לאות על ירך – אלו תפילין שבזרוע. והיו לטוטפות בין עיניך – אלו תפילין שבראש, ועל שם מנין פרשיותיהם נקראו טטפת" וכו'.

ב. ויש לומר בטעם החילוק – מדוע בפ' בא (בעת יציאת מצרים) באים התפילין של יד ושל ראש יחד, ואילו בפרשתנו (בשנת הארבעים) הם "נפרדו" זה מזה – ובהקדים:

הנה מצינו למצות תפילין סגולה מיוחדת בנוגע לנצחון בני ישראל על אומות העולם. ובאופנה של סגולה זו מצינו ב' ביאורים:

(א) בגמרא איתא (ברכות ו, א): "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך – אלו תפילין שבראש". והיינו, שעל ידי ש"עמי הארץ" רואים את שם ה' על בני ישראל, על ידי שישראל מניחים תפילין שבראש, נופל עליהם פחד ומורא, ואינם מעיזים כלל להתחיל במלחמה כנגד ישראל.

(ב) בדברי הרא"ש (הלכות קטנות – הל' תפילין סט"ו): "שמפני קיום מצות תפילין ותיקונן, יתקיים באנשי המלחמה 'וטרף זרוע אף קדקד'". והיינו, שכאשר מאיזו סיבה הגויים כן התחילו ונלחמו בישראל, הרי שבכח התפילין מצליחים ישראל להכניעם ולהורגם, באופן של 'וטרף זרוע אף קדקד'. ומפורש יותר ברבינו בחיי (ס"פ מסות): "וטרף זרוע – בזכות תפילין שבזרוע; אף קדקד – בזכות תפילין שבראש" [וראה מה שהובא במדור זה בגיליון הקודם].

ג. וכד דייקת שפיר, הרי יש נפקותא בין שני ביאורים אלו שבסגולת התפילין – לענין היחס שבין תפילין של יד לשל ראש:

בביאור הב', שהתפילין מביאים להכאת האויב, הרי כל אחד מן התפילין פועל בפני עצמו. יש כאן שתי פעולות, מדה כנגד מדה: "וטרף זרוע" דהאויב – בזכות תפילין של יד, "אף קדקד" דהאויב – בזכות תפילין של ראש.

אולם בביאור הא', שהתפילין פועלים על האומות "ויראו ממך", הרי שיש כאן רק פעולה אחת. ובאמת שבלשון חז"ל מבואר שהוא בזכות ה"תפילין שבראש", [והטעם בפשטות – כי דוקא התפילין שבראש הם גלויים באופן של "וראו כל עמי הארץ"], אולם על כרחך צריך לומר שיש כאן גם התפילין של יד, שהרי המצוה היא להניח השל ראש רק לאחר שמניחים השל יד. והיינו, שהיראה דאומות העולם באה בפועל על ידי ראייתם בהתפילין של ראש, אלא שהתפילין של יד – שמניחים לפני השל ראש – נותנים בהם "תוספת כח" (וראה צפנת פענח על הרמב"ם הל' תפילין פ"ד ה"ד, עיי"ש).

לקראת שבת

ט

ד. ומעתה יתבאר טעם ההבדל בין יציאת מצרים – שאז נאמרו התפילין של ראש ושל יד בתור הוי' ומציאות אחת, לבין פרשתנו – שבה נאמרו התפילין של ראש ושל יד כשתי מציאויות:

כשיצאו ישראל ממצרים הי' משה רבינו אמור להכניסם לארץ ישראל, וכניסה זו לארץ היתה אמורה להיות בצורה ניסית, שהאומות לא היו מעיזים להילחם בישראל כלל, וכמו שכתוב (בשלה טו, טז-טז): "נמוגו כל יושבי כנען, תפול עליהם אימתה ופחד". והיינו, שאז התפילין היו פועלים באופן של "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" – ולענין זה הרי התפילין פועלים בבת אחת, ואין התחלקות בין השל יד לשל ראש, כנ"ל;

אולם בפרשתנו, כבר ידעו שהכניסה לארץ ישראל לא תהי' על ידי משה עצמו, אלא רק על ידי יהושע, וכנאמר בתחילת הפרשה: "רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה. . . וצו את יהושע וחזקה ואמצהו כי הוא יעבור לפני העם הזה והוא ינחיל אותם את הארץ אשר תראה". וכיון שמדריגת יהושע פחותה ממדריגת משה, כמאמר: "פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה" (בבא בתרא עה, א. ספרי ורש"י פ' פינחס כז, כ. ועוד), הרי שלא יקויים בשלימות ה"וראו ממך", ויהי' צורך גם במלחמות כדי להכניע את יושבי הארץ (וכפי שאכן הי'). כיון שבמלחמה עסקינן, הרי כאן סגולת התפילין באה באופן של שתי פעולות: "וטרף זרוע – בזכות תפילין שבזרוע; אף קזקד – בזכות תפילין שבראש", ולכן גם התורה מחלקת בלשונה: "וקשרתם לאות על ירך – והיו לטוטפות בין עיניך".

יינה של תורה

”לזכות בכתר התורה”

ביאור דברי הגמ', דמט"ו באב ואילך "דמוסיף (לילות על הימים לעסוק בתורה) יוסיף (חיים על חייו),
ודלא מוסיף יאסף . . תקברי' אימי"; ביאור מה שנאמר שזכר ועונש זה על לימוד תורה בלילה

א. תנן בסוף תענית (כו, ב): "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכו'", ובגמ' שם (ל, ב ואילך) נאמרו כמה טעמים על יום טוב זה, ומסיים בגמ' (שם לא, א. ב"ב קכא, ב) "מכאן ואילך דמוסיף יוסיף ("מכאן ואילך מחמשה עשר באב ואילך דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה יוסיף חיים על חייו". רש"י) ודלא מוסיף יאסף . . תקברי' אימי' ("כלומר ימות בלא עתו". רש"י). "וברשב"ם (ב"ב שם) מבאר ש"מתוך שהלילות מאריכין והימים מתקצרין צריך לעסוק בלימודו גם בלילה".

והנה ברמ"א (יו"ד ר"ס רמו סכ"ג) הביא ענין זה (ההוספה בלימוד התורה בלילות מט"ו באב ואילך) בהמשך לדברי המחבר (שמקורם ברמב"ם (הל' ת"ת פ"ג הי"ג)) ע"ד גודל מעלת לימוד התורה בלילה "מי שרוצה לזכות בכתרה של תורה יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפילו א' מהן בשינה באכילה ושתי' ושיחה וכיוצא בהם אלא בדברי חכמה ותלמוד תורה", ומוסיף הרמ"א (מרמב"ם שם) "כי אין אדם לומד רוב חכמתו כי אם בלילה (ומסיים) ויש לאדם להתחיל ללמוד בלילה מט"ו באב ואילך כו".

ועפ"ז לכאורה הגדר של ההוספה בלימוד התורה בלילה מט"ו באב ואילך, אינו שייך

לקראת שבת

יא

לחייב הכללי דת"ת – אלא הוא שייך להסגולה המיוחדת של לימוד התורה בלילה. שלכן "דמוסיף יוסיף", שמגיע לו שכר מיוחד על עסק התורה בלילה דוקא.

אבל עפ"ז צ"ע: איך אפשר לומר "ודלא מוסיף יאסף . . תקברי" אימ"י? וכי אפשר לומר שבגלל שחסר לו העילוי המיוחד של לימוד התורה בלילה (שאו לומד אדם רוב חכמתו וזוכה לכתר תורה), מגיע לו עונש כזה?!

עוד דורש ביאור: דהנה הטעם בפשטות בזה ש"מכאן (מט"ו באב) ואילך" מוסיפים בלימוד התורה בלילה, הוא לפי שמט"ו באב הלילות מאריכין והימים מתקצרים. אבל לפ"ז אין זה שייך לתוכן היום (והיו"ט) דט"ו באב עצמו, אלא הוא רק דבר המתחיל מט"ו באב ואילך. ולכאורה מסתבר, שיש שייכות תוכנית בין ההוספה בת"ת בלילה המתחלת מט"ו באב לתוכן היו"ט עצמו, כדלהלן.

ב. ויובן זה בהקדים, דהנה מבואר בכתבי האריז"ל (ראה פע"ח שער חגה"ש) שגודל היו"ט דחמשה עשר באב שייך לזה שאז הוא מילוי הלבנה. ומבואר בכ"מ העילוי בזה לגבי מילוי הלבנה שבשאר חדשי השנה, כי הלבנה מורה על ישראל שמונים ללבנה, (לפי שהם) דומים ללבנה (ראה סוכה כט, א. חולין ס, ב. ב"ר פ"ו, ג. ובכ"מ), ועתידין להתחדש כמותה (סנהדרין מב, א (וראה פרש"י שם)), ומילוי הלבנה מורה על השלימות שבישראל הבאה לאחר הירידה (חסרון הלבנה שלפנ"ז), וע"פ הידוע שכל ירידה היא צורך עלי', מובן, דככל שתגדל הירידה, כך גדלה העלי' שלאח"ז. וזהו העילוי שבמילוי הלבנה שבט"ו באב על שאר חדשי השנה, דלהיות שבא לאחר הירידה העצומה דט' ימים ראשונים של חודש אב עד ליום ט' באב עצמו, יום החורבן והגלות, לכן העלי' שלאח"ז (הנרמזת בשלימותה במילוי הלבנה ביום ט"ו) היא עלי' נעלית ביותר.

והנה, כיון שישיראל מונין ללבנה ודומין ללבנה, מובן, שכל שיש בלבנה ישנו גם בכנ"י. והיינו שנוסף ע"ז שבלבנה נראה המצב כמו שהוא בעם ישראל בכללותו, דכמו שבלבנה יש עליות וירידות כן הוא במצבם של ישראל (כדאיתא במדרש (ראה שמו"ר פט"ו, כו)), עד שהם עתידים להתחדש כמותה בגאולה העתידה לבוא, הרי יש בזה הוראה איך צ"ל עבודת האדם.

ולכאורה תמוה: סדר העליות וירידות של הלבנה הוא באופן קבוע ותמידי, שבתחילת החודש היא בעליות, ממולד הלבנה עד למילואה ביום ט"ו בחודש, מיום הולך ומוסיף אור הלבנה, ומט"ו עד סוף החודש מיום ליום פוחת והולך אורה עד שמתעלם לגמרי.

ועפ"ז ההוראה מתחילת החודש מובנת, שעבודת ישראל צ"ל באופן דמוסיף והולך, מחיל אל חיל; אבל איך יתכן שלאחרי שהגיע לשלימות העבודה, קיימא סיהרא באשלמותא, תהי' עבודתו באופן שפוחת והולך? הרי כלל גדול הוא, שעבודת ה' צ"ל באופן דמעלין בקודש ואין מורידין (ברכות כח, א. וש"ג) ח"ו! !

לקראת שבת

ג. ויובן זה ע"פ דברי הגמרא (חולין ס, ב) בנוגע לכללות הענין דמיעוט הירח "לכי ומעטי את עצמך", ודוגמתו בעבודתם של ישראל – "כי אתם המעט" (פרשתנו ז, ד), "ממעטין עצמכם" (פרש"י עה"פ), ענין הביטול.

והענין בזה:

כאשר עבודת ישראל היא באופן דקיימא סיהרא באשלמותא, היינו, שהאור שלו מאיר בגלוי ובתוקף, הן בנוגע לעצמו והן בנוגע להשפעה על הזולת (ע"ד וכדוגמת הלבנה שענינה "להאיר על הארץ" (בראשית א, יד)) – יתכן שיבוא האדם לידי רגש של ישות והרגשת עצמו, בידעו את גודל מעלת העבודה שעל ידה מאיר בכל העולם כולו; ולכן בהמשך וביחד עם זה צריכה להיות העבודה בענין הביטול ("לכי ומעטי את עצמך").

כלומר: בנוגע לעצם העבודה, הן בנוגע לעצמו והן בנוגע לזולת – הרי בודאי שאין לגרוע ח"ו בענין האור, ואדרבה, יש להוסיף ולהעלות בכל עניני אור וקדושה; והשינוי אינו אלא בנוגע לרגש האדם העובד, שכיון שהוא העושה ומאיר יכול לבוא לידי רגש של ישות – ולכן בנוגע לרגש זה צריכה להיות העבודה ד"לכי מעטי את עצמך", הביטול. וזהו הלימוד בעבודת האדם מכך שמת"ו בחודש והלאה מתמעטת הלבנה, שבהגיעו לשלימות הפעולה בעבודת ה' בהאור והגילוי (ע"ד מילוי הלבנה בט"ו בחודש), אזי יש לו להתחיל תיכף העבודה דפוחת והולך, העבודה דמיעוט וביטול הרגש מציאות עצמו והרגש מעלת עבודתו.

ד. עפ"ז יתבאר העילוי המיוחד בלימוד התורה בלילה (החל מט"ו באב):

דהנה, בנוגע ללימוד התורה בלילה, לשון הרמב"ם (הובא לעיל) הוא "אע"פ שמצוה ללמוד ביום ובלילה, אין אדם למד רוב חכמתו אלא בלילה, לפיכך מי שרצה לזכות בכתר התורה יזהר בכל לילותיו כו". ויש לבאר, שדקדוק לשון הרמב"ם "לזכות בכתר התורה" פירושו, שהאדם "זוכה" בכתר שבתורה שבתורה עצמה, היינו החלק הנעלה והמיוחד שבתורה (כמו שמצינו (מגילה כח, ב) שדוקא הלכות התורה נקראות בשם "כתרה של תורה").

[וכמדוקדק בכך שבהלכה אחרת בפרק זה (ה"ו), כתב הרמב"ם בלשון "להיות מוכתר בכתר תורה". דמחילוק הלשונית משמע, ששם מדבר ע"כ שהאדם נעשה "מוכתר" בתורה (התורה נעשית כתר להאדם). ואילו כאן קאי ב"כתר" שבתורה גופא, בו "זוכה" האדם ע"י לימוד התורה בלילה. ודו"ק (ועיין במקורי הדברים דיוקים נוספים בל' הרמב"ם, דמוכח מהם שזוהי כוונתו בדבריו)].

ויש לומר, שכוונת הרמב"ם כאן ב"כתר התורה" היא – לעיקרה ומהותה של תורה (כמו "כתר" כפשוטו, שהוא דבר שלמעלה מהראש), היינו לא זה שהאדם מבין ומשיג התורה, אלא הדביקות בנותן התורה.

וכמבואר בארוכה בב"ח (או"ח סמ"ז ד"ה ומ"ש דאמר), שעיקרו של עסק התורה הוא "שנהי' עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה. . ואם

לקראת שבת

יג

היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת היו המה מרכבה והיכל לשכינתו יתברך שהיתה השכינה ממש בקרבם כי היכל ה' המה ובקרבם ממש היתה השכינה קובעת דירתה". ומבאר שם שזהו גם תוכן ברכת התורה, "להודות לו על נתינת התורה לעמו ישראל כדי שיהיו דבקים בקדושתה ובשכינה ית', והוא המכוון בברכת אשר בחר בנו על אשר קרבנו לפני הר סיני ונתן לנו תורתו הקדושה כלי חמדתו שהי' משתעשע בה בכל יום כדי שתתדבק נשמתינו בעצמות קדושת התורה ורוחניותה ולהוריד השכינה בקרבנו כו'".

ועפ"ז מובנת גם השייכות בין "לזכות בכתר התורה" ללימוד בלילה דוקא:

זה שזוכים ל"כתר התורה" ע"י לימוד התורה בלילה אינו (רק) מפני שבלילה אפשר להתמסר יותר ללימוד בהתיישבות הראוי', שאז מתיישב לימודו בתוכו (ע"ד מ"ש במדרש (שמו"ר פמ"ז, ה) גבי משה), אלא גם ובעיקר לפי שבלילה ישנה סגולה מיוחדת שלימודו יהי' באופן שמתקשר (נוסף על חכמת התורה גם) לשכינתו ית'.

והיינו לפי שהדביקות בנותן התורה קשורה עם לימוד התורה מתוך שפלות וביטול, שדוקא בלימוד כזה אפשרית דביקות אמיתית בקדושת התורה, והלילה הוא זמן מסוגל לעורר בעצמו רגש של שפלות ונמיכות רוח (ולכן אז הוא זמן דחשבון הנפש בקריאת שמע של המטה, תיקון חצות וכו').

ה. וזהו גם תוכן השכר ד"מוסיף יוסיף" – "יוסיף חיים על חייו"; וכן לאידך – העונש ד"ודלא יוסיף כו'":

ההוספה דלימוד התורה בלילות (נוסף על ההוספה בכמות, שמוסיף עוד זמן של לימוד התורה), הוא בעיקר הוספה באיכות – שע"ז זוכה ב"כתר התורה" שמתדבק עם נותן התורה; ולכן מביאה הוספה זו ל"יוסיף חיים על חייו", דהכוונה בזה היא – נוסף על הוספה בחיים כפשוטו – גם להוספה באיכות, חיים נעלים יותר, ע"ד מ"ש (יומא עא, א) "מחי' חיים יתן לך חיים", היינו חיים נעלים יותר בחיי עוה"ז, וע"ד מה שפירש בר"ג (ב"ב שם) ד"מוסיף ימים לעולם הבא", שי"ל שאין הכוונה שההוספה היא רק לחיי עוה"ב, אלא שימי העוה"ב ישנם בעוה"ז, בהיותו נשמה בגוף, וכמחז"ל "עולמך תראה בחיך" (ברכות יז, א).

ולאידך – "ודלא מוסיף יאסף כו'", כי כאשר אינו מוסיף בלימוד התורה בלילות ה"ז מורה שאין נוגע לו "לזכות בכתר התורה" ואשר כוונתו בלימוד התורה היא בשביל השגת חכמת התורה סתם, ולא לזה שהיא חכמתו של הקב"ה, קדושת התורה, שזהו אמיתית ענינה וגדרה ובשביל זה צ"ל עיקר עסק האדם בה, ולולא זה חסר בעיקר החיות של איש ישראל, שהוא עצם קדושת התורה. ולכן חסרים לו "חיים" אלה.

ו. ומעתה מבואר היטב השייכות ד"מכאן ואילך" מוסיפים בלימוד התורה בלילות, לט"ו באב שבו קיימא סיהרא באשלמותא:

לקראת שבת

תוכן ענין לימוד התורה בלילות הוא כדי לזכות בכתר התורה כנ"ל, דהיינו להרגיש ולידבק בקדושת התורה והשכינה שבתורה (כנ"ל בארוכה), ולהגיע לזה הוא דוקא ע"י לימוד התורה בלילה, מתוך לילה ונמיכות הרוח ושפלות, ענין הביטול.

וזה שייך במיוחד לתוכן העבודה של הימים "מכאן (ט"ו באב) ואילך", בהם הלבנה פוחתת והולכת, דבעבודתם של ישראל היא עבודת הביטול, "ממעטין עצמכם" (כנ"ל), דזוהי הדרך לבוא לזכי' ב"כתר התורה" – לידבק בקדושת התורה.

חידושי סוגיות

גדר קשר שאינו בר קיימא בשבת

יקשה בסדר המשנה סוף שבת, דלכאורה אינו מתאים לדרך זו ואצ"ל זו, והיתר קשירה הוא חידוש יותר ממדידה שאין לה יסוד מה"ת / יבאר הא דאין קשירה זו חצי שיעור, ע"פ מה שביארו האחרונים לענין הוצאה דבעקירה או הנחה לבד הוא חצי באיכות ולא רק בכמות / יקשה אמאי הקילו בקשירה זו יותר מעקירה והנחה שלא התירום במקום מצוה, ויסיק דהתם הוי מיהא מקצת ממלאכה דאורייתא, משא"כ בקשירה / עפ"ז יסיק דהיתר מדידה הוי רבותא טפי כיון דאיכא בה איסור מחמת עצמה, משא"כ קשירה שאסרוה רק מחמת דמיון לקשירה דאורייתא

"שמור את יום השבת לקדשו"

(פרשתנו ה, יב)

א.

יסיק דהתנא שנה דין פקיקה מדידה וקשירה בדרך דזו ואצ"ל זו

תנן בסוף שבת (קנו, א¹), בדיני שמירת שבת (שנזכרה בפרשתנו (ה, יב-טו)): "ומעשה בימי אביו של ר' צדוק ובימי אבא שאול בן בטנית שפקקו את המאור [החלון] בטפיח [פך של חרס], וקשרו את המקידה [כלי חרס] בגמי לידע [אח"כ ע"י מדידה] אם יש בגיגית פותח טפח או לא. ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת". היינו שבשבת מותר לפקוק את החלון, וכן למדוד ולקשור קשר שאינו של קיימא (פרש"י שם ד"ה וקושרין).

והנה, מצינו לחדש בכללות גדר דין קשירה הנ"ל, בהקדם הדיוק בהא דהקדים התנא דין

(1) וראה שבת קכה, ב ואילך.

לקראת שבת

פקיקה לדין מדידה וקשירה ("ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת"), דליכא למימר שהוא רק מחמת דהכי הוה גופא דעובדא, שמתחילה "פקקו את המאור" ואח"כ קשרו ומדדו, דא"כ במדידה וקשירה גופייהו הו"ל להקדים קשירה למדידה, דודאי תחילה "קשרו את המקידה בגמי" ורק אח"כ נתאפשר להם למדוד ו"לידע אם יש בגיגית פותח טפח", ומה טעם הקדים התנא מדידה לקשירה, "ומודדין וקושרין". אלא ודאי מטעם אחר הקדים פקיקה למדידה וקשירה.

והי' נראה לומר, דהקדמת פקיקה אינו רק מפני דגופא דעובדא הכי הוה, אלא אף מחמת הכלל (המובן מדברי התוס' (קידושין מא, רע"א ד"ה האי"ש)⁽²⁾, דבשתי תיבות שונה התנא בדרך דו"אצ"ל זו, היינו שפותח בחידוש תחילה, ולזה שנה תחילה דין פקיקה שהוא חידוש יותר⁽³⁾.

דהנה, גבי מדידה מבוואר התם בסוגיין (קנו, כ"ד) דרק במדידה של מצוה התיירו. וכן לענין קשירה איתא בשו"ע (או"ח סי' ש"ז ס"א. שו"ע אדה"ז שם ס"ד), דרק לצורך מצוה מותר לקשור קשר

מדרשא חביבא ל"י" (יבמות ב, ב). – אבל עפ"י צע"ק, דגם בשתי בבות צ"ל כן.

ואפילו את"ל דהכוונה (ראה עצמות יוסף (קידושין שם), באר שבע (נסמן בגליון הש"ס שם)) דבב' תיבות צריך לשנות רק החידוש – עכצ"ל שזהו רק באם הדין השני מיותר הוא כי מובן בדרך ממילא מדין הא', משא"כ בנדו"ד ופוקקין ומודדין וקושרין.

(3) ואין להקשות מדברי התוס' ביומא (שבשוה"ג הא' להערה הקודמת) דלכן תני "מכביין ומפסיקין" לפי שהדין הב' יש בו חידוש (וע"פ הנ"ל הרי צריך לשנות החידוש תחילה) – כי אין כוונתם שבדין הב' יש בו חידוש יותר מבדין הא' (שהרי פשוט שעצמם הדין שמתירין לכבות הוא עיקר ויסוד כל החידוש, ורק שבפרטים אחדים ישנו חידוש גם בדין הב'), כ"א כוונתם שדין הב' אינו מוכרח מדין הא' (מצד פרטים אלו), ולכן אי"ז בגדר "זו ואצ"ל זו" (וכנ"ל בהערה הקודמת ובשוה"ג הב' שם), אבל בכל אופן עיקר החידוש הוא "מכביין", ולכן נשנה תחילה.

(4) וראה רמב"ם פכ"ד מהל' שבת ה"ה. שו"ע או"ח סי' ש"ז ס"ז. שו"ע אדה"ז שם סעי' יח.

בשוה"ג הא' – כי הדוחק תסדר-כלל זה הוא רק היכא שע"י דין הא' ידוע בדרך ממילא דין הב', וכפשטות הלשון "זו ואין צריך לומר זו". וראה הערה הבאה.

(2) וראה דברי שלום (להרב מבערזאן) מע' זו ואצ"ל זו. שד"ח כללים ז כלל יא. ומסתימת לשון התוס' שם ד"לא זו אף זו לא שייך לשנויי כו' אלא בשני בבות אבל בשתי תיבות לא" משמע שכלל זה דבשתי תיבות לא אמרינן "לא זו אף זו", הוא לא רק בנידון שדין א' מובן מהשני בדרך ממילא ואין צורך לשנותו כלל [ע"ד קושיית הגמ' שם "השתא בשלוחו מקדש בו מיבעיא" – ד"בר" לא הו"ל למיתני כללא כיון דידעינן אותו מ"בשלוחו"], אלא גם בנידון שבכל אופן צריך לשנות הדין הב' כי אינו מובן בדרך ממילא מדין הא' (וכבנדו"ד דהדין ד"פוקקין" אינו מכריח הדין ד"מודדין וקושרין", אלא שיש בו חידוש יותר), לא אמרינן "לא זו אף זו", אלא שונה החידוש תחילה⁽²⁾, וי"ל שהוא ע"ד "כיון דאתיא

(א) אין לומר דקושיית הגמ' היא דהול"ל בסדר הפון ("בשלוחו" ואח"כ "בו"), כי אז יהי' בסדר "זו ואצ"ל זו", והרי גם את"ל דבשתי תיבות אפ"ל "זו ואצ"ל זו" (תוס' שבועות ז, ב ד"ה הסול. וראה רשב"ם ב"ב קלב, א ד"ה גובה בסופו. וראה עצמות יוסף ובאר שבע שבפנים ההערה), הרי מוכח מדברי התוס' (פסחים לט, ב ד"ה לא. יומא טד, ב ד"ה מכביין. ב"ק קה, ב ד"ה ושמואל) שסדר זה הוא דוחק גדול (והיכא שמתירין כן בגמ' – עכצ"ל שזהו מפני שא"א לתרצו באופן אחר). ולהעיר מהשקו"ט האם גם בקרא כן הוא (נסמן בשד"ח שם).

(ב) אבל אי"ז בכלל "זו ואצ"ל זו" (שדוחק הוא – נסמן

לקראת שבת

זו

אומן שאינו בר קיימא. אבל לענין פקיקה, נתפרש בתוס' שם (ד"ה מדידה⁵), דהותרה אף שלא לצורך מצוה, וטעמא דמילתא, דכיון דהותרה אף דמייא לבנין על כרחך לא מטעם צורך מצוה התירוה, דמשום מצוה לא היו מתירין דבר הדומה לבנין כמ"ש התוס' (קכו, ב ד"ה ומדבריהן), ובודאי מטעם אחר התירוה, ולזה מותרת בכל מקום אף בשלא לצורך מצוה. ועפ"ז נוכל לבאר הא דהקדים התנא לפקיקה, דכיון שהותרה אף שלא לצורך מצוה איכא בה חידוש טפי, משא"כ מדידה וקשירה שהותרו רק לצורך מצוה כנ"ל.

איברא, דגם בזה עדיין לא נמצא מזור להא דדייק התנא להקדים מדידה לקשירה אף שבעובדא הנ"ל קדמה הקשירה למדידה, דהא חידוש שניהם שוה הוא ובאין טעם להקדים מדידה הו"ל לכאורה לשנותן כסדרן בעובדא הנ"ל. ואדרבה, מצינו לומר בקשירה חידוש יותר ממדידה, דהא כל איסור מדידה בשבת הוא רק מטעם "שהוא מעשה חול וזלזול שבת" (שו"ע אדה"ז סי' שו סעי' יח⁶), משא"כ קשירת אומן שאינה של קיימא אסורה מפני ש"מד"ס נקרא זה ג"כ של קיימא" (שו"ע אדה"ז סי' שיו סעי' א) והוי ממש כעין קשר דאורייתא, וא"כ, היתר קשירה זו לצורך מצוה הוי רבותא טפי מהיתר מדידה, דמדידה שכל עצמה אינו אלא מעשה חול כו' הוא סברא יותר להתירו מקשירה שדמייא למלאכה דאורייתא. וא"כ אף לדרך זו הו"ל להתנא להקדים קשירה למדידה.

ב.

יבאר הא דלא חשיבא קשירה זו חצי שיעור לאוסרה מה"ת

והנראה בכל זה בהקדם דלכאורה ה"ל להקשות גבי קשירה, דאף בקשירה שאינה של קיימא שחסרה סיום והשלמת הקשירה להיות "מעשה אומן" מחמת שאינו קושר "על דעת שישאר כן כל זמן שאפשר לו להיות קיים כו'" (שו"ע אדה"ז סי' שיו ס"א), מיהו תיאסר מטעם חצי שיעור שאסור מה"ת (יומא עד, א) אף במלאכות שבת⁸.

והנה, עד"ז מצינו שהקשו כבר⁹ אהא דתנן ריש שבת¹⁰, דאיסור הוצאה אסורה מדאורייתא הוי רק בדעביד עקירה והנחה, אבל בעקירה לבר בלא הנחה או בהנחה לבר בלא עקירה אינה

משא"כ לדעת הרמב"ם – ראה בשד"ח שבהערה 9. תוצאות חיים (להגר"מ זעמבא הי"ד) סי' ח. וראה חלקת יואב (לר"י מקינצק) חיו"ד סי' ט. ועוד.

9 ראה בשד"ח כללים מערכת ח כלל ד. וש"נ. וראה לקו"ש ח"ה ע' 33 הערה 31. ח"ז ע' 110 הערה 34.

10 וכבר העירו האחרונים על הקשר והשייכות דתחלת המס' וסופה מברכות י, רע"א. ובתוס' שם. וראה סי' ויהא ברכה. ולהעיר מס"י פ"א מ"ז: נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן.

5 וראה שבת קכה, ב ואילך. רמב"ם פכ"ב מהל' שבת הכ"ז. שו"ע אדה"ז שט"ו ס"ב.

6 וראה תוס' שבת שם.

7 הדיעות בזה ראה שו"ע אדה"ז סי' שיו ס"ב.

8 כ"ה דעת אדה"ז, כמפורש בשו"ע שלו סי' שמ סעי' א וסעי' ד. וראה גם בקר"א לסי' שב. והוא ע"פ שיטת רש"י (שבת עד, א). מאירי (שם ג, ב – וראה לקח טוב להגר"י ענגל כלל ט סעי' ו). הגהת אשרי ס"פ כלל גדול ור"פ המוציא יין (וראה ק"נ שם). ועוד.

לקראת שבת

אסורה אלא מד"ס¹¹, שלכאורה דבר תימה יש כאן אמאי לא נאסרה אף עקירה לבד או הנחה לבד מדין חצי שיעור.

וכבר ביארו בזה (ראה מפענ"צ סוף ע' קפה ואילך. וש"נ), ע"פ הדיוק בהדגשת הלשון דהאי כללא גופא, דדוקא "חצי שיעור" הוא דאסור מה"ת, היינו דהחסרון הוא רק בשיעור האיסור בכמות, אבל לא במהות ואיכותו, היינו שהוא הוא מהות מעשה האיסור ורק שהוא מחצה בכמותו. אבל במקום שהוא מחצית ממהות מעשה האיסור ואופנו לא אסרה תורה דאי"ז כל מהות המעשה שאסרה תורה. וכ"ה בנדוד, דהעקירה או ההנחה לבדן הוו חצי מלאכה ולא חצי שיעור, דהוי רק חצי באיכות וגדרי מהות פעולת ההוצאה, ולכך אינה אסורה מה"ת.

וי"ל, שעד"ז הוא אף לענין קשירה, דבקשר שאינו של קיימא ליכא כלל כל מהות המלאכה שאסרה תורה, דחצי מאיכות המלאכה יש כאן, ולא רק מחציתה בכמות, כיון שה"דעת שישאר כן לעולם" היא חלק ממהות אופן עשיית המלאכה וגדרה, ובלעדה חסר בגדר המלאכה, ולכך אינו אסור מה"ת.

ג.

יקשה בהא דנשתנית מדיני הוצאה לענין צורך מצוה

אמנם, אי נימא דחצי הוצאה דריש מס' שבת הוי ממש מגדר אחד עם קשירה שאינה של קיימא, שאסורה רבנן מהיותה חצי מאיכות המלאכה שאסרה תורה, תיקשי לן אמאי דוקא בקשירה מצאנו שהתירוה לצורך מצוה ולא מצינו כן גבי עקירה או הנחה שעשאן לבדן, ואדרבה, המאירי (שבת ב, א) ושאר מפרשים (רע"ב ותו"ט ריש מס' שבת) כתבו¹², דהטעם ששנו חכמים במשנתם איסור הוצאה דוקא גבי עני ועשיר הוא להורות דאף לצורך מצוה (דנתינת צדקה) אסורה. ותימה, מאי שנא מקשירה שאינה של קיימא שהתירוה לצורך מצוה.

ויש לומר בטעם החילוק, דאף דתרווייהו מד"ס נאסרו, מ"מ, אין טעם איסורם שוה, דהא עקירה או הנחה נאסרו "גזירה שמא יבואו כל אחד ואחד מהם לעשות מלאכה שלימה בשבת" (שו"ע אדה"ז סי' שמו ס"א, מפרשי שבת ב, א ד"ה שניהם¹³), היינו שהוא בסוג הדברים שאסרו חכמים "גזירה שמא יבוא מהן איסור סקילה" (רמב"ם רפכ"א מהל' שבת), משא"כ קשירה שאינה של קיימא נאסרה לפי ש"מד"ס נקרא זה ג"כ של קיימא, הואיל ועומד להתקיים איזה זמן", היינו

שעושה ההנחה בלבד, והגזירה היא שלא יבוא הוא עצמו לעשות מלאכה שלימה בפעם ב'. וראה שקנ"ט במפרשים בפרש"י ותוס' שבת ג, א ד"ה פטורי דאתי. ואכ"מ.

11) וראה שו"ע (ושו"ע אדה"ז) סי' שמ"ו ס"א.
12) וראה חי' שפת אמת שם. ועוד.
13) אבל בפרש"י אין תיבת "מהם". וי"ל שכוונת אדה"ז להדגיש שגזירה זו (והחששא) היא גם על י

לקראת שבת

יט

שהוא בסוג הדברים שאסרו חכמים "מפני שהן דומין למלאכות"¹⁴ (רמב"ם שם)¹⁵.

ולזה א"ש גבי צורך מצוה, דבמקום שאינו מחמת שחששו שיעבור איסור דאורייתא, ורק שדימוהו חכמים מעצמם למלאכה דאורייתא, מסתברא יותר שהתירוהו הם עצמם לצורך מצוה, דהם אמרו והם אמרו. משא"כ היכא דחיישינן שיבוא עי"ז לעבור איסור דאורייתא, מסתברא דחשש אחד הוא אף במקום שהוא לצורך מצוה. וזהו שבקשירה דליכא בה חשש שיבוא לאיסור תורה, ורק שנאסרה מעצמה, מובן יותר הא דהתירוהו לצורך מצוה, משא"כ בהנחה או העקירה י"ל דאיכא בה חשש שיעבור על איסור מה"ת לא התירוהו אף במקום מצוה.

איברא דהא גופא טעמא בעי, אמאי נשתנה גדר איסור קשירה מתחילתו, ומפני מה לא גזרו חכמים מתחילה לאסור קשר שאינו בר קיימא אף מחמת חשש שיבוא עי"ז לעשות קשר של קיימא שאסור אף מה"ת (ולא רק מפני שדומה לקשירה דאורייתא), ואזי תהא אסורה אף במקום מצוה! והדברים קל וחומר¹⁶, ומה בעקירה או הנחה לבודן דהחשש שיבוא מהן לידי מלאכה דאורייתא הוא רק באם יעשה עוד מעשה אחר מלבד מעשה זה עצמו (להשלים להוצאה דאורייתא שהיא בעקירה והנחה יחדיו), ע"י שיניח אחר עקירתו או יקדים עקירה להנחתו¹⁷, מ"מ חיישינן שיבוא לזה – בקשירה שיכול לבוא לידי איסור דאורייתא רק במה שישנה בדעתו על אותו המעשה עצמו לכוון "שישאר כן לעולם", כ"ש דהוי לן טפי למיחש ולגזור.

ד.

יסיק דגדר קשירה זו קל אף מעקירה או הנחה לבר, דאינה אף מקצת ממהות איסור תורה

ועל כן נראה להרחיק בזה ולחדש עוד בגדר קשירה שאינה של קיימא, דאינו רק כהנחה או עקירה דהווי מיהו חצי מאיכות מלאכה שאסרה תורה, אלא אינה כלל וכלל אף לא ממקצת

---

16) ולכן אין לומר בזה מ"ש התוס' (שבת כג, ב ד"ה גזירה (בסופו). וראה תוס' חולין קד, א ד"ה ומנא. נדה לג, ב ד"ה ורמינהו) "ושמא אין להשוות גזרות של חכמים זו לזו אותם שאינם במלאכה א", כי כוונת התוס' שבמקום שאין קושיא ע"ז, אז אין להשוות גזירות ולהקשות למה פעם גזרו ופעם לא כו', אבל מובן שבמקום שישנה סתירה להגזירה (מצד הסברא וכו') צריכים לתרץ הסתירה ולבאר טעם החילוק. ועפ"ז יובן למה הרבה פעמים מפרשים חילוקי הגזירות וכו"ב.

17) ראה לעיל הערה 13.

---

14) שהמלאכות מסוג זה אינם מחשש שמא יבוא לאיסור דאורייתא, דאל"כ למה מחלקם לבי סוגים, והרי סוג א' הוא – וראה רמב"ם רפכ"ד מהל' שבת: "שאינם דומין למלאכה ואינם מביאים לידי מלאכה" – וכדמוכח מזה שבכו"כ מלכות האסורין מדרבנן כותב הרמב"ם (בפכ"א-כ"ג) "מפני שהוא כ... (מלאכה דאורייתא פלונית)" וכיו"ב, ובכו"כ איסורים כותב (שם) "גזירה שמא...". "גזירה משום...". וכיו"ב.

15) ומה שמצינו שבכמה אופני קשר גזרינן אטו קשר של קיימא – ראה לקמן הערה 25.

לקראת שבת

מהות המלאכה, וחסרה כאן מהות מעשה קשירה לגמרי.

והסברת הטעם בזה¹⁸, דהנה, מהות ותוכן מעשה קשירה הוא במה שמחבר ומאחד שני דברים (חוטין וכיו"ב), ועל כן רק במקום שנעשה ע"מ שישאר כן לעולם ראוי להחשב חיבור אמיתי, והוי שמי' קשר. פירוש, דהא דבעינן דעת שישאר כן לעולם, הוא תנאי עצמי מכלל מהות גדר קשירה מעיקרה (ולא רק פרט מסויים באופן עשיית קשירה), ולכך במי שקושר ב' דברים זל"ז רק לאיזה זמן ע"מ להתירם אח"כ, אין שמו קשר וחיבור אמיתי¹⁹ כלל, ואף בזמן שמחברים לא הוי גדר קשירה²⁰ שאסרה תורה כלל ועיקר²¹. ואינו רק חסרון חלק ממהות

18) הטעם ע"ז הוא לפי שהקשרים שקשרו במשכן היו "קשרי קיימא" (שו"ע אדה"ז ר"ס שי"ז) – אבל ההסברה ע"ז גופא י"ל ככפנים.

19) ולהעיר מזה שהנהרות שנפסקין פ"א לשבוע (שמיטה) פסולין למי חטאת – כי מציאות המים גם בעת היותם אינה מציאות (מים) חיים, כ"א מציאות ד"מכובין" (פרה פ"ח מ"ט). וראה לקו"ש ח"ו ע' 92.

20) ועפ"ז (שפעולת הדעת שישאר כן לעולם היא להחשיב את פעולת הקשירה שהת' נק' קשר אמיתי) יש מקום לומר שהיכא שישנו ענין אחר שנותן חשיבות להקשירה ג"כ חייב, גם אם אין בדעתו שישאר כן לעולם, כמו בקשירה של מצוה² דמצותי' אחשבי' (ראה בכורות י, א. רש"י ד"ה חלה (ביצה כו, ב). וראה אנציק' תלמודית מע' אסורו חשובו). וראה

מנחת חינוך מצוה לב (סי' כא – מלאכת קושר)¹. משא"כ אם נאמר שהקשירה עצמה היא ג"כ חלק מהמלאכה מצד עצמה, והדעת שישאר כן לעולם ה"ז תנאי בהמלאכה (אבל אינה להחשיב הקשירה), אז לא יועיל מה שהיא קשירה חשובה (של מצוה) כיון שחסר תנאי, (אבל בדוחק גם אז יש מקום לשקו"ט לומר שגם התנאי של הדעת שישאר כן לעולם ענינו להחשיב הפעולה עוד יותר מכפי שהיא חשובה מצ"ע, וא"כ גם קשירה של מצוה תועיל בזה). [ופשוט שמדין זה עצמו – שלצורך מצוה מותר לקשור קשר שאינו של קיימא – אין להביא רא' שקשירת מצוה אינה מחשיבה את הקשירה, כי כאן מיירי שאין המצוה בהקשירה עצמה, כ"א "שקושר למדוד א' משיעורי תורה" וכיו"ב].

ולהעיר מקשירה דנימא דכנור דביהמ"ק (עירובין קב, ב).

ולהעיר משו"ע אדה"ז סי' תרנא ס"ו בנוגע לאיגוד הלולב: "אבל אסור לעשות עניבה ע"ג קשר (כיו"ט) כיון שאינו חושש להתירו עולמית" – שמה שממע שאם ה"י בדעתו להתירו לאחר זמן ה"י מותר, אף שזהו קשר של מצוה. אבל י"ל שמכיון שרק "מצוה מן המובחר לאגוד הלולב כו'" (שם ס"ב) אינו מספיק להחשיבו. ולכא' מוכרח לומר כן, דאל"כ הרי "קשר שאינו של קיימא מה"ת כו' מותר לקושרו לצורך

ג) ולהעיר מזה שבש"ס דילן (שבת עד, ב) מקשה בפשטות (על הקס"ד שמלאכת קשירה הבמשכן היתה זה שהיו "קושרין ביתדות אהלים") "ההוא קושר ע"מ להתיר הוא", אף שג"ז היתה קשירה של (מצוה) חשיבות, וכמו שמפורש בירושלמי (שבת פ"ז סה"ב) דעת ר' יסה ע"ז "מכיון שהיו חונין ונוטעין ע"פ הדיבור כמי שהוא לעולם", ואף שר' יוסה פליג שם וסובר "מכיון שהבטיחון הקב"ה שהוא מכניסן לארץ כמי שהוא לשענה", הרי הבבלי אינו סובר כן, כדמוכח מזה שבעירובין (נה, ב) מבואר (בלי חולק): "כיון דכתיב בהו (בהעלותך ט, כ) ע"פ ה' יחנו וע"פ ה' יטעו כמאן דקביע להו", אף שבירושלמי (עירובין פה, ה"א) מביא גם ע"ז קושיית ר' יוסי (ראה קה"ע ופנ"מ שם).

אבל יש לחלק בשיטת הבבלי בין הא דשבת להא דעירובין, דשם ה"י ציווי ה' על החני' עצמה, משא"כ

קשירת המיתרים היתה רק משמש וטפל בכדי שלא יזווח הקלעים. ואכ"מ.

ד) וראה כלי חמדה פ' וילן (לא, יט). לקו"ש ח"א ע' 227. ובכ"מ.

לקראת שבת

כא

אופן המלאכה, אלא שנעדר כאן כל עיקר גדר מלאכה זו, כיון שאין החוטין קשורים ומחוברים באמת, וחשיב כאילו רק הוּו קרובים ונוגעים זב"ז וכיו"ב²², מבלי שיקרא ע"ז שם קשר.

ומהאי טעמא לא גזרו על מעשה זה שאין בו אף לא מקצת וחלק ממלאכת קשירה דאורייתא²³, לאוסרו מחששא דשמא יבוא לאיסור תורה, דחשש זה נופל רק במי שעושה מקצת מן האיסור שאסרה תורה דשייך לחול ע"ז דין וחשש שיבוא לכל האיסור²⁴, משא"כ במי שאין מעשהו אף לא מקצת מאיסור התורה והוא מעשה אחר לגמרי ליתא לגזירה זו²⁵. ורק אסרוה מטעם אחר וצדדי, והוא (דאף שהווי מעשה אחר שאינו כלל ממקצת מעשה ההוא, מ"מ), כיון שדומה לו בחיצוניותו ובמראהו. וזהו שבמקום מצוה התירוהו, דאינו אסור מחמת חשש, וכדלעיל דרך בדבר שאסור מחמת חשש לא התירו לצורך מצוה.

משא"כ גבי מלאכת הוצאה, תוכנה וגדרה הוא מה שמוציא (או מכניס) דבר מרשות לרשות, שבתוכן זה נכללים כמה פרטים ופעולות שכ"א מהן משלים למלאכה זו – עקירה, הנחה וכו'. ולזאת, כשחסרה אחת מפעולות הנ"ל, אף דליכא כאן כל מהות המלאכה ואיכותה, מ"מ ודאי פעולה זו היא ודאי חלק ומקצת מתוכנה שהוא ענין ההוצאה, דפעולה זו מקצת הוצאה היא. ובכג"ד שפיר שייך לחול דין הנ"ל למיחש שמא יבוא ממוקצת מלאכת התורה לכולה, וזהו שנאסרה אף במקום מצוה.

ה.

יישב הא דקדם היתר מדידה לקשירה במתני', דהוי רבותא טפי כיון שבקשירה אין האיסור מחמת עצמה

ובזה מחוור היטב הא דשנה התנא למדידה קודם קשירה, דהא ע"פ הנ"ל עלה לנו דבקשירה שאינה של קיימא אין בה מחמת עצמה שום סרך וטעם לאסור, ואינה אפילו מקצת ממלאכה

לקשרו ולהתירו אפי' קשר מעשה אומן כו" (שם ששי"ז ס"ד) – אם לא שנאמר שאיירי כשאפשר בענין אחר. (21) וכמו שהוא בצד ההפכי – שמקלקל ע"מ לתקן חייב אף שמקלקל בכלל פטור, כי מכיון שהוא ע"מ לתקן, הרי גם בעת הקלקול אינו קלקול אמיתי. (22) היינו, ואף שהיכא שיש בדעתו שישאר כן לעולם (וחייב עלי') נחשבת פעולת הקשירה עצמה ג"כ חלק מהמלאכה (דהרי אם לא יקשור בפועל אינו חייב) – הרי הפי' בזה שהדעת שישאר כן לעולם מחשיב את הפעולה שתהי' פעולת מלאכה. אבל אם חסר הדעת גם הפעולה אינה כלום.

לעולם (וחייב עלי') נחשבת פעולת הקשירה עצמה ג"כ חלק מהמלאכה (דהרי אם לא יקשור בפועל אינו חייב) – הרי הפי' בזה שהדעת שישאר כן לעולם מחשיב את הפעולה שתהי' פעולת מלאכה. אבל אם חסר הדעת גם הפעולה אינה כלום.

(ה) והא דהתירו לצורך מצוה גם מעשה אומן – י"ל דלפי שפקע האיסור כללי שיש בזה (שדומה למלאכה) פקעה גם הגזירה כו'.

מצוה כו' ואפי' קשר מעשה אומן כו" (שם ששי"ז ס"ד) – אם לא שנאמר שאיירי כשאפשר בענין אחר. (21) וכמו שהוא בצד ההפכי – שמקלקל ע"מ לתקן חייב אף שמקלקל בכלל פטור, כי מכיון שהוא ע"מ לתקן, הרי גם בעת הקלקול אינו קלקול אמיתי. (22) היינו, ואף שהיכא שיש בדעתו שישאר כן לעולם (וחייב עלי') נחשבת פעולת הקשירה עצמה ג"כ חלק מהמלאכה (דהרי אם לא יקשור בפועל אינו חייב) – הרי הפי' בזה שהדעת שישאר כן לעולם מחשיב את הפעולה שתהי' פעולת מלאכה. אבל אם חסר הדעת גם הפעולה אינה כלום.

(23) וע"ד המבואר בס"ג: "ואם אינו אלא קשר א' בלבד בלא עניבה ע"ג אינו נקרא קשר כלל ומותר

לקראת שבת

שדברה בה תורה, וא"כ אין איסור מחמת עשיית המעשה דקשירה זו, דבעשי' זו מעצמה אין שום טעם איסור. וכל איסורה אינו אלא מחמת מה שהיא דומה לעשי' אחרת ממנה לגמרי, שאינה שייכת אלי' כלל באמיתתה, ורק מצד הדמיון אסורה.

משא"כ איסור מדידה הוי ודאי עשי' האסורה מחמת עצמה, דאף שנת"ל דבמלאכה זו ליכא אפילו התחלה וסרך מן התורה, ואינה שייכת לשום מלאכה שדברה בו תורה (לא חלקה, ולא דמיון אלי'), מ"מ, הא איסורה הוא מחמת חומרא שמצאו בעשי' זו בעצמה, דהויא מעשה של חול כו', ולזה אף שאיסורה תחילתו ויסודו בד"ס, חמורה היא בגדרה, דפעולה זו עצמה ראו לאוסרה, "שהוא מעשה חול וזלזול שבת".

והלכך, במדידה דגדר איסורה הוי מחמת עצמה²⁶, מסתברא יותר להחמיר בה יותר מבקשירה (שאינן בה איסור מצד עצמותה, כנ"ל), ולכך שפיר מצינו למימר דתנא דידן בדרך זו ואצ"ל זו שנה, ובהיתר במקום מצוה איכא רבותא טפי במדידה מבקשירה, דגדר מדידה הוא איסור מצ"ע והו"א להחמיר אף לצורך מצוה, משא"כ קשירה דבעשייתה ליכא שום איסור מצ"ע אין חידושה גדול כ"כ.

הוא רק "כדי שלא לחלוק במועדות" (רמב"ם הל' קדה"ח פ"ג הי"ב) ואי"ז מטעם ספיקא דיומא, יש בזה כח של ודאי, משא"כ בשאר היו"ט ה"ז רק בגדר ספק (אף שבשאר היו"ט ה"ז סבפיקא דאורייתא, ובחגה"ש ה"ז ודאי דרבנן).

לקשרו"; שם ס"ח – שקרוב שלא יחלקו בין החבלים וכיו"ב; ובס"י – "שלפעמים נמלך ומבטלו".

משא"כ בהוצאה הרי אסרו בכל אופן.

26) וברוגמת מ"ש החת"ס (שו"ת או"ח סו"ס קמה) בנוגע ליו"ט שני של חגה"ש, שמכיון שטעמו

דרכי החסידות

אגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ
מליובאוויטש נ"ע בענייני עבודת השי"ת

"רוח החי' במרכבת ישראל"

"החסידות דורשת עבודה שבלב זו תפלה בהתבוננות. החסידות דורשת לימוד התורה (נגלה) בעיון ובעומק הגמור. החסידות דורשת בירור וזיכוך המדות, לבער המדות רעות של שקר, רכילות, קנאה ושנאה, ולנטוע מידות טובות כאהבת רעים חסד וצדקה"

צעד אחר צעד

[אבל] דבר אחד שאינני יכול להסכים אשר אי אפשר להועיל, ידוע ידענו כי כל פועל טוב ומעולה, יהי' מה שיהי', אי אפשר אשר יעשה בפעם אחד כאשר יוצא לצורך כלי, כי אם בעמל ויגיעה השתדלות ובמשך זמן.

צעד אחר צעד יצעד העובד בעמל נפשו וביגיעתו מבלי התחשב עם כל המונעים ומעכבים הלוך ילך דרכו אשר המתחיל לו, בידעו נאמנה כי האלקים נותן תורה ומצות לעם אלקי אברהם יהי' בעזרו, ובא יבא אל המטרה אשר יחד לו בקביעות שיעורי לימוד ברבים ובנטע נאמנים הן המה ילדי בני ישראל יחיו.

החסידות איננה רק לימוד

אמת הדבר, כי תורתנו תורת החסידות דורשת מהחסידים אנ"ש שי' ללמוד אותה, ובענינה הלימוד עיקרי (להיותה נבנית על שכל אלקי הדורש עיון רב ומסירת הלב והמוח כאחד) אבל

אלו האומרים כי העיקר הוא הלימוד דא"ח, ובאם אין כאלו שראויים (מצד מעלת כשרונותיהם) אל לימוד עיוני כזה, אז מתפרדת ח"ו החבורה,

— לא כן הוא. החסידות דורשת עבודה שבלב זו תפלה בהתבוננות. החסידות דורשת לימוד התורה (נגלה) בעיון ובעומק הגמור. החסידות דורשת בירור וזיכוך המדות, לבער המדות רעות של שקר, רכילות, קנאה ושנאה, ולנטוע מידות טובות כאהבת רעים חסד וצדקה.

החסידות היא רוח החי' במרכבת ישראל והיא הנותנת כח ועוז בכל אופני חיי עם ישראל. החסידות דורשת שיהי' רב בישראל ושהרב יעמוד באישיותו ממעל להעם, יתאים לכהונת משמרתו. החסידות דורשת שיהי' שו"ב יר"א ולא שיהי' רק בעל מלאכה, כלומר איש אשר יוכל לאחוז מאכלת בידו בלבד, כי אם אשר ישא עליו חובת העדה, ולהיות מעיני העדה. החסידות דורשת שיהי' מלמד תינוקות של בית רבן, ושיתאים אל עבודתו בלי משוא פנים. החסידות דורשת שיהי' מקוה כשרה, ומאכל כשר, ודורשת מהבע"ב, נוות ביתם, ביניהם ובנותיהם כי ילכו בדרכי התורה והמצוה.

רוח החי' בכל דבר טוב ומועיל

כל החי בישראל יודע כי מאז ומעולם גם בימי האור, אשר תורת ישראל האירה בכל עבר ופנה, בעת אשר בכל עיר וקהילה היתה ישיבת תלמידי חכמים, בכל עדה, גם קטנה ביותר, היו מוסדי הדת, רב, שו"ב, מלמדים מקוה וכו' על מלואם, הנה גם אז היו החסידים רוח החי' בכל דבר טוב ומועיל.

בכלל, מפורסם הוא, כי הכל הולך אחר המעמיד ואין הדבר תלוי בריבוי ומיעוט, כי הרוחני לא במדה ימדד ולא במאזניים ישקל. ילד קטן ואיש שיבה אם כי גויתם שונה, אבל בגודל נשמתם אין הבדל, ואין השכל מחייב אשר זה יהי' נשמתו הקטנה מזה, כי הנשמה הרוחני' וכל חיות רוחני לא במדת גודל וקטן ימדד.

